

Бібліографія

1. Закон України «**Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року**» від 21.12.2010 р., № 2818-VI. – [Електронний ресурс] режим доступу - http://search.ligazakon.ua/1 doc2.nsf/link1/ed_2010_12_21/an/15/T1_02818.html#15
2. Постанова Верховної Ради України «**Про Національну програму екологічного оздоровлення басейну Дніпра та поліпшення якості питної води**» від 27.02.1997 р., №123/97-ВР. - [Електронний ресурс] режим доступу - <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/123/97-ВР>.
3. Левковська А. В. **Формування фінансового механізму раціонального водокористування** / Левковська А.В., Ришова К. І., Ковшун Н.Е. // Вісник НУВГП. – 2012. – Вип.3(59) Серія «Економіка». – С 244-250.
4. Яроцька О.В. **Оцінка ефективності управління водогосподарським комплексом в умовах трансформації економіки України** // Збірн. наук. праць «Економіка природокористування і охорони довкілля» - 2008. – С 234-238.

Рецензент: д.е.н., професор Хвесик М.А.

УДК

С. С. СКАКОВСЬКА

РЕАЛІЗАЦІЯ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВОЛИНСЬКОГО КРАЮ

Висвітлено результати комплексної оцінки рекреаційного потенціалу території Волині. Охарактеризовано сприятливі й лімітуючі умови та чинники розвитку туристсько-рекреаційної сфери в регіоні.

The results of complex estimation of recreational potential of territory of Volyn are reflected. Favourable and limiting terms and factors of development of tourist-recreational sphere are described in a region.

© Скаковська С.С. – викладач Національного університету водного господарства та природокористування

Ключові слова: рекреація, туризм, природно-ресурсний потенціал, історико-культурна спадщина

Рекреаційно-туристська діяльність – складний і динамічний процес, що має свої характерні особливості порівняно з іншими сферами господарської діяльності. В одних країнах туризм став провідним сектором економіки, в інших, незважаючи на потужний рекреаційний потенціал, – ця галузь розвинена недостатньо. Основою успішного розвитку туристського бізнесу є рекреаційно-туристські ресурси, які являють собою сукупність об'єктів та явищ природного, природно-антропогенного, соціального походження, що використовуються для туризму, лікування, оздоровлення та впливають на територіальну організацію рекреаційної діяльності, формування рекреаційних районів і центрів, їх спеціалізацію й економічну ефективність.

Один із привабливих регіонів для розвитку рекреаційно-туристської діяльності є Волинь – первісний і самотутній куточок України, уквітчаний мереживом лісів, річок та озер, край численних рекреаційних і заповідних територій. Тут заслуговують на увагу туристів багаті історією села, цікаві археологічні й архітектурні пам'ятки, культові споруди, місця, пов'язані з життям і діяльністю видатних людей, розкішні місця для риболовлі, піших і кінних прогулянок тощо.

Великий природно-ресурсний потенціал Волинської області, який включає озера, ріки, ліси з цілющими дикоростучими ягодами та грибами, лікувальні торф'яні грязі, джерельні мінеральні води чотирьох типів, мисливство, рибальство та багата історико-культурна спадщина створюють всі необхідні передумови для організації і функціонування лікувально-оздоровчого, культурно-пізнавального спортивного, мисливського, сільського та інших видів туризму.

Суттєві аспекти ресурсної та ресурсно-рекреаційної проблематики ґрунтовно висвітлені в класичних роботах географів В. Преображенського (і його наукової школи), М. Багрова, А. Багрової, І. Горленко, М. Крачила, М. Мироненка, О. Мінца, А. Мухіної, І. Пірожника, А. Руденка, В. Руденка, М. Сваткова, І. Твердохлебова, картографів і медико-географів І. Левицького, Б. Прохорова, В. Шевченка, архітекторів і ландшафтних архітекторів О. Лесика,

Т. Панченко, І. Родичкіна, істориків Ю. Алексеева, В. Верстюка, С. Поповича, В. Репринцева, П. Тронька й ін. [4].

Вивченню регіональних особливостей розміщення рекреаційних ресурсів України, аналізу функціонування рекреаційної сфери та обґрунтуванню перспектив використання природно-рекреаційного потенціалу присвячені праці О. Бейдика, Ю. Веденіна, Р. Возняка, М. Генсірука, Б. Данилишина, М. Долішнього, С. Дорогунцова, В. Євдокименка, П. Жука, В. Кифяка, В. Кравціва, Н. Кравченко, О. Любіцевої, В. Мацоли, М. Нудельмана, В. Смаля, І. Смаля, Н. Фоменко, Л. Царика, О. Шаблія й ін..

Різні аспекти вивчення рекреаційних умов та ресурсів Волині знаходимо в наукових доробках Т. Андриєнка, З. Герасимчук, О. Грицай, Н. Жерш, І. Зоріна, Н. Коленди, В. Оніщука, Т. Лонткевич, М. Мельничука, О. Міщенко, В. Нагальюка, В. Павлова, В. Рохимука, В. Тутейка, Л. Федік, О. Харів, М. Хими́на, П. Хомича, Л. Черчик, О. Шумука, П. Яценка й ін..

На території області створено 90 зон тривалого відпочинку загальною площею 259,44 га, 138 зон короткочасного відпочинку площею 1776,04 га. Функціонують 2 природоохоронні, науково-дослідні, рекреаційні установи загальнодержавного значення - Шацький національний природний парк та національний природний парк «Прип'ять-Стохід», на території яких, відповідно до національного зонування, виділено зони стаціонарної та регульованої рекреації.

Так, поряд з цим територія Шацьких озер є основним відпочинковим центром області, де функціонує близько 80 баз відпочинку, 200 гостинних садиб. На території Шацького національного, природного парку зона регульованої рекреації становить – 12971,1 га., зона стаціонарної рекреації – 978,0 га.. Шацьким національним природним парком створено візит-центр, облаштовано та діють дві еколого-пізнавальні стежки: «Лісова пісня» протяжністю 5,6 км. та «Світязянка» протяжністю 5,2 км. Планується обладнати додаткову екологічну стежку протяжність близько 5 км. Для прийому відвідувачів в літньому відпочинковому сезоні обладнано 5 рекреаційних пунктів, а саме «Незабудка», «Запісочне», «Полісянка», «Перемут» та «Турист». Щодо території

Національного природного парку «Прип'ять-Стохід» проектом організації території то тут передбачено створення зони регульованої рекреації – 2500 га., і стаціонарної рекреації – 12,6 га. На його території розроблено та облаштовано 4 туристичні маршрути: 2 водні - «Чарівний світ Полісся» та «Прип'ятьські мандри»; 1 пішохідний - «Гармонія життя у долині Стоходу»; 1 кінний - «Старий парк над Стоходом». Існують 20 рекреаційних пунктів для короткочасного відпочинку туристів, 3 оглядові вежі та 2 приміщення довгострокового відпочинку на 12 ліжка/місць.

Значна робота проведена лісогосподарськими підприємствами щодо рекреаційного обслуговування населення в частині створення та розміщення рекреаційних пунктів короткочасного відпочинку вздовж автомобільних доріг, навколо озерних та річкових комплексів області в межах лісового фонду. Визначено ліси рекреаційного призначення, їх площа становить більше 1,7 тис.га.

Через заповідні території Черемського природного заповідника проходить екологічна стежка «Черемський заповідник», яка має декілька варіантів маршрутів. За типом ця стежка комплексна (освітньо-краєзнавча з елементами наукової). На території Маневицького району пролягає туристичний маршрут «Оконські озера — Черемський природний заповідник», що бере свій початок від унікальної гідрологічної пам'ятки природи місцевого значення «Оконські джерела».

Рекреаційний комплекс Волині включає велику кількість культурно-історичної спадщини нашої країни. На території Волинської області під охороною держави перебуває 1534 об'єкти культурної спадщини (204 національного та 1333 місцевого значення), з них 151 - археології (15 національного та 136 місцевого значення), 860 - історії (7 національного та 853 місцевого значення), 32 - монументального мистецтва (1 національного та 31 місцевого значення), 492 - містобудування і архітектури (179 національного та 313 місцевого значення).

Окрім того, на обліку в державних органах охорони культурної спадщини перебуває понад 3000 нововиявлених об'єктів (з них 1800 - пам'ятки археології). В області налічується 20 історичних населених місць. На території області діють два історико-культурні заповідники:

- Державний історико-культурний заповідник у м. Луцьку створений постановою Ради Міністрів Української РСР від 26 березня 1985 року № 130 «Про оголошення комплексу пам'яток історії та культури м.Луцька історико- культурним заповідником республіканського значення». Площа заповідника - 41 гектар. На території Державного історико-культурного заповідника у м.Луцьку знаходиться 19 пам'яток містобудування і архітектури національного значення та 39 - місцевого.

- Державний історико-культурний заповідник «Стародавній Володимир» у м. Володимирі-Волинському створений на виконання Постанови Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2001 р. № 1509 «Про Державний історико-культурний заповідник «Стародавній Володимир» у м.Володимирі- Волинському». Площа заповідника - 14,5 гектарів. На території заповідника - 8 пам'яток містобудування і архітектури національного значення та 19 місцевого.

Захоплюючими є екскурсійні маршрути Волині. Тут ви можете потрапити до мурів старовинного Луцького замку або ж у княжий стольний град Волині - тисячолітній Володимир, Зимненський монастир, заснований Володимиром Великим за часів Київської Русі, на Берестечківське поле козацької слави чи в таємниче казкове місце, де народилася славнозвісна «Лісова пісня» Лесі Українки.

Слід зазначити, що у Волинській області знаходяться своєрідні історичні населені пункти та унікальні пам'ятки містобудування і архітектури, функціонує два історико-культурних заповідники: у м. Луцьку - «Старе Місто» та м. Володимирі-Волинському - «Стародавній Володимир». За 15 кілометрів від м. Луцька в селі Рокині є скарбниця історичних пам'яток - Народний музей історії сільського господарства Волині, який налічує понад 200 експонатів, діюча експозиція просто неба - Волинський скансен.

На Волині діє 83 туристичні фірми: 23 - туроператорів та 60 турагентів, мережа санаторно-курортних і відпочинкових закладів області нараховує понад 170 установ. Багато з них має свої особливості щодо відпочинку і лікування. Так наприклад, пансіонат «Шацькі озера» знаходиться на березі

найбільшого в Україні мальовничого озера Світязь - голубої перлини Полісся (175 км від м.Луцька) вода якого багата на вміст срібла та гліцерину, а гордістю санаторію «Пролісок», що в селі Грем'яче Ківецівського району, є джерело цілющої мінеральної води, яка за своїм хімічним складом аналогічна розсолам всесвітньо відомого курорту Кардові Вари.

Актуальним в регіоні є пристосування під заклади туризму замкових, монастирських і палацово-паркових комплексів. Багато з них мають економічно вигідне географічне розташування в прикордонних зонах та поблизу міжнародних трас. На особливу увагу заслуговує історичний населений пункт селище Олика Ківерцівського району. Географічне розташування, компактність міської забудови на відносно невеликій території, оточеній майже з усіх боків водою, висока насиченість пам'ятками архітектури (Петропавлівський костел - 1450-1612 років будівництва, костел колегіатів Святої Трійці (1640 р.), в'їзна (Луцька) брама міських укріплень XVII ст., Стрітенська кам'яна церква, побудована в 1784 р.).

Домінуюче місце серед культурно-історичних пам'яток посідає замково-палацовий комплекс XVI-XVIII ст. з мальовничим парком на протилежному боці штучного озера відомий як «Замок князів Радзивілів», роблять її особливо привабливою для практичного використання. Замок, який за розмірами та оригінальністю не поступається багатьом світовим аналогам, міг би виконувати роль резиденції чи туристичного бізнес-центру для проведення національних та міжнародних зустрічей фестивалів, наукових конференцій тощо.

Перспективним є залучення інвестицій у розвиток сільського туризму на Волині. Є можливості створення маршрутів з включенням територій сусідніх держав Хелмського повіту Люблінського воєводства Республіки Польща та Брестської області Республіки Білорусь, розроблення спільного міжнародного туристичного продукту.

Яскраві регіональні особливості Волинської області, поряд з багатим природно-ресурсним та історико-архітектурним потенціалом, створюють всі передумови для організації сучасної рекреаційної інфраструктури і розвитку вітчизняного та міжнародного туризму на її території.

Проте, як свідчать результати аналізу природно-ресурсний потенціал та культурно-історична спадщина області загалом задіяні не в значній мірі, що говорить про можливість і необхідність подальшого рекреаційного освоєння території області, розвитку туристичної інфраструктури, що в свою чергу дасть створення нових робочих місць та збільшення надходжень, до бюджетів усіх рівнів. Для вирішення даного питання необхідно в тому числі активізувати роботу орендарів водних об'єктів та постійних лісокористувачів області, як утримувачів потенційних для розвитку рекреації та туризму регіонального простору.

Бібліографія

1. **Про соціально-економічне становище області.** – Луцьк, Головне управління статистики у Волинській області.
2. **Регіональна економічна програма «Екологія 2011-2015 та прогноз до 2020 року».** - Луцьк, Волинська обласна рада, 2010.
3. **Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища у Волинській області за 2012 рік.** – Луцьк, Управління екології та природних ресурсів. – 2013.

Рецензент: д.е.н., професор Кравців В.С.